

ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย
และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544
Some commentaries on Damages for the Injured Person
and Compensations and Expenses for the Accused in the
Criminal case Act, B.E. 2544

ปัญญา จุ่นสกุล¹
Punya Junsagoon¹

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เป็นกฎหมายที่ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาในการรับเงินช่วยเหลือจากรัฐอันเนื่องมาจากการที่รัฐไม่สามารถป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมได้ นอกจากนั้น ผู้เสียหายในคดีอาญา ถือเป็นพลเมืองของรัฐที่ประสบปัญหาได้รับความเดือดร้อน การที่รัฐยื่นมือเข้าช่วยเหลือจึงถือว่าเป็นสวัสดิการของรัฐประเภทหนึ่ง

อย่างไรก็ดี แม้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 จะมีข้อดีหลายประการ แต่มีบางประเด็นที่อาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อพัฒนากฎหมายดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้นได้

¹ นักกฎหมายทฤษฎีการ ชำนาญการพิเศษ, สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรุงเทพฯ 10200.

¹ Legal officer Special Expert, Office of Council of State Bangkok 10200.

*E-mail address: Junsagoon1972@gmail.com

เช่น บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา เฉพาะกรณีผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตเท่านั้น หากมีการแก้ไขเพิ่มเติม ให้รัฐต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สินอย่างรุนแรงจนสิ้นไร้ปัจจัยที่จะนำมาใช้ในการช่วยเหลือตนเองได้ กฎหมายดังกล่าวก็จะช่วยเหลือผู้ประสบภัยอันเนื่องมาจากการก่ออาชญากรรมได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีในการดำเนินการให้การวินิจฉัยจ่ายเงินค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาของคณะอนุกรรมการค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในคดีอาญาประจำจังหวัดต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อความเสมอภาคแก่ประชาชนทุกคนที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคม

คำสำคัญ : ค่าตอบแทนผู้เสียหาย, เยียวยาอาชญากรรม

Abstract

The compensation of the injury person and the expense of the accused in the criminal case Act, B.E. 2544 is a law that victims in criminal cases have the right to receive state aid because the state is unable to prevent crime. In addition, the victims of criminal cases are citizens of the state that has suffered problems. The state's financial helping is considered a type of state welfare.

However, even the provisions of the Damages for the Injured Person and Compensations and Expenses for the Accused in the Criminal case Act, B.E. 2544 have many advantages. But there are some issues that may be amended to improve the law. Such as the provisions under The Damages for the Injured Person and Compensations and Expenses for the Accused in the Criminal case Act, B.E. 2544 to provide assistance to victims of criminal cases. Only if the injured person is injured or killed. The law should be amended by requiring the government to assist the injured person in the charge of severe property damage. The law will better help victims of crime. In addition, it should

have the process of making a decision, paying compensation to the injured person in the criminal case of the Sub-Committee, for the compensation of the injured person and the compensation and expenses in the criminal case to be the same standard. This is to provide equality to all people who have been damaged by the crime that has occurred in society

Key words : Compensation for the victims, victims of crime

บทนำ

เหตุการณ์กราดยิงภายในห้างสรรพสินค้าเทอร์มินอล 21 จ.นครราชสีมา เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2563 เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 30 คน และมีผู้บาดเจ็บ 58 คน² [4] ทำให้มีการกล่าวถึงพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อนำกลไกตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาใช้เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บและผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เป็นกฎหมายที่มีประโยชน์และมีความสำคัญอย่างมาก ในด้านการให้ช่วยเหลือเยียวยาแก่เหยื่ออาชญากรรม โดยบทความนี้จะกล่าวถึง หลักเกณฑ์ทางกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศ แนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยคดีอาญา และ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และ ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ให้ดียิ่งขึ้น

² ไทยรัฐออนไลน์. ผู้ว่าฯ นำแถลงสรุปเหตุการณ์ยิงโคราชตาย 30 ศพ เจ็บ 58 ราย กลับบ้าน 28 คน. <https://www.thairath.co.th/news/local/northeast/1767715> (วันที่สืบค้น: 28 กุมภาพันธ์ 2563)

ความเป็นมา

กฎหมายที่มีเนื้อหาทำของเดียวกับกฎหมายว่าด้วยการทดแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายนั้นเคยมีมาตั้งแต่สมัยกษัตริย์ฮัมมูราบี (ประมาณ 1,800 ปีก่อนคริสตกาล) แล้ว โดยปรากฏอยู่ในกฎหมายฮัมมูราบีซึ่งกำหนดว่า ถ้าผู้ใดถูกปล้นสะดมและเจ้าหน้าที่ไม่สามารถจับกุมคนร้ายได้ ผู้ถูกปล้นสะดมสามารถประกาศความสูญเสียในทรัพย์สินของตนต่อหน้าพระผู้เป็นเจ้าได้ และผู้ปกครองดินแดนหรืออำเภอนั้นจะต้องชดใช้ทรัพย์สินทดแทนที่เขาสูญเสียไป ในกรณีที่มีผู้เสียชีวิตจากอาชญากรรม บทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดให้ผู้ปกครองดินแดนหรืออำเภอนั้นชดใช้เงินหนึ่งเหรียญเงินมินา (Mena) ให้แก่ทายาทของผู้เสียชีวิตด้วย³ แต่อย่างไรก็ดี ในช่วงยุคกลางการชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายโดยรัฐเริ่มหมดไป และให้การชดใช้ค่าเสียหายเป็นหนี้ที่ต้องใช้สิทธิเรียกร้องในทางแพ่ง⁴ [12] ต่อมาในปี ค.ศ. 1878 เริ่มมีความพยายามในการนำหลักการให้รัฐชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายกลับมาใช้ โดยในการประชุมของ Several International Prisoner Penitentiary Congresses เริ่มมีการหยิบยกประเด็นการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาขึ้นมาถกเถียงกันในที่ประชุม⁵ [11] นักวิชาการเริ่มมีการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายมากขึ้น และเริ่มเห็นว่าระบบยุติธรรมที่มีอยู่ยังไม่ให้ความเป็นแก่ผู้เสียหาย⁶ [9] การชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายโดยรัฐเริ่มมีความชัดเจนเมื่ออังกฤษและสกอตแลนด์ได้ตรากฎหมาย Compensation for Victims of crime of Violence (ค.ศ. 1964)

แนวคิดเกี่ยวกับการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายโดยรัฐ

เนื่องจากรักษาความความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชนเป็นหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นและเป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเสียหาย แสดงว่ารัฐมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและ

³ ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2520). กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม: แนวคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 9 (2). 105-124. หน้า 73.

⁴ Stephen Schafer. (1997, November 7). Victimology: The Victim and His Criminal. Virginia:Reston Publishing Company Inc .p 19-20.

⁵ Stephen Schafer. (1960, June 9). Restitution to Victims of Crime.. London: Stevens&Sons.p 9-10.

⁶ John E.Conklin. (1981, July 13). Criminology. New York: : Macmillan Pubiishing Co.Inc.p 442-443.

ปราบปรามอาชญากรรม รัฐจึงควรมีหน้าที่ต้องชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย⁷ เพื่อผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองจากระบบการยุติธรรมตามสมควร⁸ [7] นอกจากนี้ การที่มีอาชญากรรมเกิดขึ้นในรัฐ ย่อมทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมซึ่งเป็น พลเมืองของรัฐประสบปัญหาได้รับความเดือดร้อน รัฐควรยื่นมือเข้าช่วยเหลือโดยไม่คิดมูลค่า ซึ่งถือว่าเป็นสวัสดิการของรัฐประเภทหนึ่ง⁹ [3]

กฎหมายเกี่ยวกับการชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้เสียหาย ในคดีอาญาของต่างประเทศ

ในต่างประเทศมีหลายประเทศที่รัฐจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา เพียงแต่อาจมีความแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด ประเทศที่มีการจ่ายค่าเสียหาย ให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา เช่น สหราชอาณาจักร (United Kingdom) บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญาย่อมมีสิทธิได้รับค่าเสียหายจากรัฐ โดยมีสิทธิยื่นคำร้องต่อองค์การชดเชยความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรม (Criminal Injuries Compensation Authority) ภายใน 2 ปีนับแต่วันเกิดอาชญากรรม โดยเหตุ อาชญากรรมต้องเกิดในอังกฤษ เวลส์ หรือสกอตแลนด์ และต้องมีการแจ้งความต่อ เจ้าหน้าที่ตำรวจเรียบร้อยแล้ว ก่อนยื่นคำขอรับค่าเสียหายต่อองค์การชดเชยความเสียหาย ที่เกิดจากอาชญากรรม โดยความเสียหายมีผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้แก่

- ค่าเสียหายหายอันเนื่องมาจากการได้รับอันตรายต่อกาย เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันเนื่องจากการบาดเจ็บ (ค่าเครื่องช่วยในการ เคลื่อนไหว ค่าไม้เท้า ฟันปลอม หรือแว่นตา เป็นต้น)
- ค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการได้รับอันตรายต่อจิตใจ การได้รับอันตรายต่อจิตใจ จะต้องส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญต่อต่อประสิทธิภาพในการทำงาน การเรียน ความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือสมรรถภาพทางเพศ การที่จะถือได้ว่าได้รับอันตรายต่อจิตใจ ได้นั้นจะต้องมีคำวินิจฉัยของจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาคลินิก

⁷ ประธาน วัฒนวาณิชย์, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2, หน้า 72.

⁸ ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, และสุรวุฒิ ริงไสย์. (2561). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ. วารสารนิติศาสตร์และสังคม ท้องถิ่น. 21 (2), 30-45. สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/lisj/article/view/150752/110390>

⁹ ประธาน วัฒนวาณิชย์, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2, หน้า 80.

- ค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการล่งละเมิดทางเพศ

- ค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการถูกทำร้ายถึงตาย ได้แก่ค่าปลงศพ เป็นต้น การอุทธรณ์คำสั่งขององค์การชดเชยความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรม หากผู้เสียหายหรือญาติของผู้เสียหายไม่พอใจคำสั่งเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหายขององค์การชดเชยความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรม สามารถยื่นคำร้องขอให้องค์การชดเชยความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรม ทบทวนคำสั่งได้ หากผู้เสียหายยังไม่พอใจ ผู้เสียหายมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลชดเชยความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรม (Criminal Injuries Compensation Tribunal) โดยศาลอาจมีคำพิพากษาขึ้นตามคำสั่งขององค์การชดเชยความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรม หรือพิพากษาให้เพิ่ม ลด หรืองดจ่ายค่าเสียหาย หรือพิพากษาให้องค์การชดเชยความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรมออกคำสั่งใหม่อีกครั้งก็ได้¹⁰ [8]

สหรัฐอเมริกา ในสหรัฐอเมริกาทุกมลรัฐมีกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม ซึ่งให้ความช่วยเหลือด้านการเงินเป็นจำนวนมากแก่เหยื่ออาชญากรรม แม้เงินจะไม่สามารถลบความเจ็บปวดและความเศร้าโศกของเหยื่ออาชญากรรมได้ แต่การชดเชยค่าเสียหายนี้ก็มีความสำคัญมากหลังจากเกิดอาชญากรรม โดยการจ่ายค่ารักษาพยาบาล ซึ่งช่วยฟื้นฟูสุขภาพทางกาย และสุขภาพทางจิตใจของเหยื่ออาชญากรรม ค่าทดแทนการสูญเสียรายได้ของเหยื่ออาชญากรรมที่ไม่สามารถทำงานได้ และทดแทนรายได้ของบุคคลในครอบครัว ซึ่งสูญเสียผู้ที่ทำหน้าที่หารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว การชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมโดยตรง

การชดเชยค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรม ในปัจจุบันได้ให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ พร้อมกับจำนวนเงินช่วยเหลือก็เพิ่มขึ้นด้วย ในมลรัฐส่วนใหญ่ของสหรัฐอเมริกา แม้ว่าจำนวนอาชญากรรมรุนแรงจะลดลง แต่การยื่นคำขอรับเงินชดเชยค่าเสียหายมีจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ราวก็ตาม มีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีการชดเชยค่าเสียหายรายการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมความเสียหายที่จำเป็นของเหยื่ออาชญากรรมให้ได้มากที่สุด

¹⁰ Claim compensation if you were the victim of violent crime. (2017, May 1). Retrieved from <https://www.gov.uk/claim-compensation-criminal-injury/print>

การชดเชยความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1965 (พ.ศ. 2508) โดยจัดตั้งขึ้นในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย และเมื่อ ค.ศ. 1972 (พ.ศ. 2515) มลรัฐอีก 9 มลรัฐได้จัดให้มีการช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมในลักษณะเดียวกัน ปัจจุบันการชดเชยความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมทั่วสหรัฐอเมริกาเป็นเงินทั้งสิ้น ปีละเกือบ 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ให้แก่เหยื่ออาชญากรรมมากกว่า 200,000 ราย โดยงบประมาณส่วนใหญ่มาจากผู้กระทำความผิด เนื่องจากมลรัฐขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่งบประมาณในการชดเชยความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมส่วนใหญ่ มาจากค่าธรรมเนียม และค่าปรับทางอาญาที่เรียกเก็บจากผู้ที่ถูกศาลพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ส่วนรัฐบาลกลางสหรัฐจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือเพียงร้อยละ 35

สำหรับเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งมีสิทธิได้รับเงินชดเชยความเสียหาย ได้แก่ ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ผู้เสียหายจากความรุนแรงในครอบครัว ผู้เสียหายจากการเมาแล้วขับ ผู้ที่ถูกข่มขืน เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น โดยเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตย่อมมีสิทธิได้รับเงินชดเชยความเสียหาย ดังนี้

1. ค่ารักษาพยาบาล
2. ค่าบำบัดรักษาทางด้านจิตใจ
3. ค่าปลงศพ
4. ค่าขาดรายได้
5. ค่าเดินทางเพื่อไปเข้ารับการรักษาพยาบาล
6. ค่าใช้จ่ายในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย
7. ค่าใช้จ่ายในการดูแลและทำความสะอาดบ้าน และค่าใช้จ่ายในการดูแลเด็กเล็ก หากเหยื่ออาชญากรรมไม่สามารถกระทำการเช่นนั้นได้

อย่างไรก็ดี มลรัฐต่าง ๆ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับการฟื้นฟูได้อย่างครบถ้วนมากขึ้น

สำหรับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขอรับเงินค่าเสียหายนั้น ในแต่ละมลรัฐต่างมีกฎหมายของตนเอง แต่อย่างไรก็ดี มีหลักเกณฑ์พื้นฐานเกี่ยวกับการขอรับเงินค่าเสียหายร่วมกัน ดังนี้

1. ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจทันที และต้องให้ความร่วมมือต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ
2. ผู้เสียหายต้องยื่นคำขอรับการชดใช้ความเสียหายภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด
3. มีความเสียหายที่กรรมธรรม์ประกันภัย หรือความช่วยเหลือจากรัฐในโครงการอื่น ๆ ยังไม่ครอบคลุมความเสียหายที่เกิดขึ้น (การชดใช้ความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมจะจ่ายให้ภายหลังจากที่โครงการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมอื่นได้จ่ายเงินให้แก่เหยื่ออาชญากรรมไปแล้วเท่านั้น)
4. มิได้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการทำความผิดด้วย
5. ไม่จำเป็นต้องมีการจับกุม หรือลงโทษผู้กระทำความผิด¹¹ [10]

ฝรั่งเศส การจ่ายเงินชดใช้ความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมของฝรั่งเศสเป็นไปตามกฎหมายฉบับวันที่ 6 กรกฎาคม 1990 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมตามหลักการร่วมทุกข์ร่วมสุขของคนในชาติ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการเหยื่ออาชญากรรม (Commission for Victims of Crime) ขึ้นในศาลชั้นต้น เพื่อพิจารณาค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรม

ความเสียหายที่เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิในการเรียกร้องจากคณะกรรมการเหยื่ออาชญากรรมนั้น จะต้องความเป็นเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดทางอาญาที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย ซึ่งอาจจะกระทำโดยเจตนาหรือประมาทก็ได้ แต่อย่างไรก็ดี ความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาอันเกี่ยวกับทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 706-4 ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากความผิดฐานลักทรัพย์ ฉ้อโกง หรือยักยอก และไม่ได้รับการเยียวยาหรือได้รับการชดใช้ค่าเสียหายไม่เพียงพอกับความเสียหายที่ได้รับจากการกระทำความผิด จนถึงขนาดที่ทำให้ผู้นั้นตกอยู่ในสภาพที่สิ้นบ้จจัยในการช่วยเหลือตนเอง ผู้เสียหายย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ได้รับการเยียวยาเช่นกัน โดยค่าเสียหายที่เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิได้รับการเยียวยา มี ดังนี้

¹¹ National Association of Crime Victim Compensation Boards. Crime victim compensation : An overview. (2018, April 1). Retrieved from <http://www.nacvcb.org/index.asp?bid=14>

1. ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทางกายและทางจิต รวมถึงค่าทันตกรรม
2. ค่าขาดรายได้ หากหยุดงานเกิน 1 เดือน
3. ค่าขาดไร้อุปการะเลี้ยงดู
4. ค่าปลงศพ
5. ค่าขาดเชยกรณีได้รับทุกขเวทนา
6. ค่าขาดเชยความพิการเสียโฉม
7. ค่าขาดเสื้อผ้า แวนตา และอื่น ๆ
8. ค่ากายภาพบำบัด
9. ค่าฟื้นฟูทางวิชาชีพ
10. ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ
11. ค่าขาดไร้อุปการะเลี้ยงดู
12. ค่าบริการการทำงานบ้านหากเหยื่ออาชญากรรมไม่สามารถกระทำการเช่นนั้นได้
13. ค่าเดินทางเพื่อดำเนินกระบวนการทางกฎหมาย

การยื่นคำขอต้องกระทำภายใน 3 ปี นับแต่วันเกิดอาชญากรรม และหากเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายไม่พอใจคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเหยื่ออาชญากรรมย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์¹² [1]

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เฉพาะส่วนค่าตอบแทนผู้เสียหายมี ดังนี้

¹² นภาพร สุทธิวงษ์. (2555). การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญา: ศึกษาผลกระทบต่อสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 58.

ผู้ที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ได้แก่ ผู้เสียหาย ซึ่งหมายถึง บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิด อาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น¹³ โดยความผิด ที่กระทำต่อผู้เสียหายซึ่งทำให้ผู้เสียหายอาจขอรับค่าตอบแทนได้ตามมาตรา 17 ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

- ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน ตามมาตรา 224 และ มาตรา 238
- ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 276 ถึงมาตรา 287
- ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ตามมาตรา 288 ถึงมาตรา 308
- ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงและเสรีภาพ ตามมาตรา 309 ถึงมาตรา 311 และ มาตรา 312 ทวิ มาตรา 313
- ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามมาตรา 366 มาตรา 337 มาตรา 339 มาตรา 339 ทวิ มาตรา 340 มาตรา 340 ทวิ
- ความผิดฐานบุกรุก ตามมาตรา 364¹⁴

สิทธิได้รับเงินช่วยเหลือของผู้เสียหาย

กรณีทั่วไป

1. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลเท่าที่จ่ายจริง ไม่เกิน 30,000 บาท
2. ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจเท่าที่จ่ายจริง ไม่เกิน 20,000 บาท
3. ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ตามปกติ อัตราวันละไม่เกิน 200 บาท ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี
4. ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควรไม่เกิน 30,000 บาท

¹³ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

¹⁴ รายการท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

กรณีเสียชีวิต

1. ค่าตอบแทนกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ตั้งแต่ 30,000 บาท แต่ไม่เกิน 100,000 บาท
2. ค่าจัดการศพ จำนวน 20,000 บาท
3. ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ไม่เกิน 30,000 บาท
4. ค่าเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกิน 30,000 บาท¹⁵

คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาจะกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนเพียงใดหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย¹⁶

คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาอาจแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย

สถานที่ยื่นคำร้องเพื่อขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ส่วนกลางสามารถยื่นคำร้องได้ที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่วนภูมิภาคยื่นคำร้องได้ที่ สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยต้องยื่นคำร้องภายใน 1 ปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการกระทำความผิด¹⁷

5. วิเคราะห์พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

¹⁵ ข้อ 3 ของกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2546

¹⁶ มาตรา 18 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

¹⁷ มาตรา 22 พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ รวมทั้งแนวทางการตีความของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาแล้วมีประเด็นที่น่าพิจารณา ดังนี้

1. ความเสียที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องจากรัฐ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 กำหนดว่า ความเสียหายที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องจากรัฐนั้นได้แก่ ความเสียหายต่อชีวิตและความเสียหายต่อร่างกายเท่านั้น แต่ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินของผู้เสียหาย ผู้เสียหายไม่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทนจากรัฐ ซึ่งตามกฎหมายต่างประเทศ เช่นฝรั่งเศส กรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สิน และผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา หรือได้รับการชดเชยค่าเสียหายต่อไม่เพียงพอกับความเสียหายที่ได้รับการกระทำความผิดดังกล่าวจนถึงขนาดที่ทำให้ผู้เสียหายตกอยู่ในสภาพสิ้นไร้ปัจจัยในการช่วยเหลือตนเอง กรณีเช่นนี้ผู้เสียหายมีสิทธิในการขอรับค่าตอบแทนจากรัฐ ดังนั้น หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เพื่อให้การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายครอบคลุมถึงความเสียหายต่อทรัพย์สินจนถึงขนาดที่ทำให้ผู้เสียหายตกอยู่ในสภาพสิ้นไร้ปัจจัยในการช่วยเหลือตนเองก็จะทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาที่ครอบคลุมตามความจำเป็นมากขึ้น

2. ปัญหาการใช้ดุลยพินิจของคณะกรรมการค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในคดีอาญา ประจำจังหวัด เนื่องจากคณะกรรมการค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในคดีอาญา ประจำจังหวัด ทำให้มีปัญหาการใช้ดุลยพินิจที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้เสียหายในคดีอาญา ได้รับค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายอื่นแล้ว เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 กรมธรรม์ประกันชีวิต กรมธรรม์ประกันวินาศภัย บัตรทอง สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการ เป็นต้น ส่วนใหญ่คณะกรรมการฯ จะพิจารณาจ่ายค่าตอบแทน หรือจ่ายค่าตอบแทนเพียงบางส่วน เช่น

กรณีคดีที่เกิดขึ้นจริง เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2544 ขณะที่ผู้ตายกำลังลุกขึ้นนั่งหลังจากที่ผู้ตายประสบอุบัติเหตุก่อนหน้านี้นี้ ได้มีผู้ต้องหาขับรถยนต์มาเฉี่ยวชนจนเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย พนักงานสอบสวนจึงเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาเนื่องจากเกิดจากความประมาทเลินเล่อของผู้ต้องหา กรณีนี้บิดาของผู้ตายได้ยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาภายในกำหนดระยะเวลา และผู้ตายเป็นผู้เสียหายตามหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 แต่คณะอนุกรรมการค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในคดีอาญาพิจารณาแล้วไม่มีมติ งดจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหาย เนื่องจากผู้เสียหายได้รับสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 จำนวน 35,000 บาท และประกันภัยภาคสมัครใจจากคู่อริจำนวน 300,000 บาท รวมเป็นเงิน 335,000 บาทแล้ว¹⁸ [1]

แต่อย่างไรก็ดี ในกรณีเหตุการณ์กราดยิงภายในห้างสรรพสินค้าเทอร์มินอล 21 จ.นครราชสีมา เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2563 เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตจำนวน 30 คน คณะอนุกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ประจำจังหวัดนครราชสีมา ได้มีมติ อนุมัติเงินเยียวยาแก่เหยื่อผู้เสียชีวิต จำนวน 27 ราย เป็นเงิน 2,970,000 บาท¹⁹ [5] แบ่งเป็นการจ่ายค่าตอบแทนกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย รายละ 50,00 บาท ค่าจัดการศพ 20,000 บาท และค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูอีก 40,000 บาท รวมจ่ายให้รายละ 110,000 บาท²⁰ [6] แม้ว่าผู้เสียชีวิตทั้ง 27 ราย (ไม่รวมผู้ก่อเหตุและคู่อริรวม 3 ราย) จะได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย สำนักนายกรัฐมนตรีไปแล้วก็ตาม โดยผู้เสียชีวิตได้รับความช่วยเหลือรายละ 1,000,000 บาท ส่วนผู้ที่ได้รับบาดเจ็บสาหัส รายละ 200,000 บาท และผู้บาดเจ็บไม่สาหัส รายละ 100,000 บาท²¹ จะเห็นได้ว่าการใช้ดุลพินิจของคณะอนุกรรมการค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน

¹⁸ นภาพร สุทธิวงษ์. อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 10, หน้า 78.

¹⁹ ยธ.อนุมัติจ่ายเยียวยาผู้เสียชีวิตจากเหตุกราดยิง 27 ศพ. (2563, 10 กุมภาพันธ์). กรุงเทพธุรกิจ, สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/866346>

²⁰ มาร์ค เจริญวงศ์. (2562, 28 กุมภาพันธ์). สารพันกฎหมายหมาย. ฐานเศรษฐกิจ, สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.thansettakij.com/content/421661>

²¹ รัฐบาลจ่ายเยียวยาเหยื่อกราดยิงโคราช 17 ก.พ. นี้. (2563, 11 กุมภาพันธ์). กรุงเทพธุรกิจ, สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/866346>

และค่าใช้จ่ายในคดีอาญายังมีความแตกต่างกันจึงอาจทำให้เกิดปัญหาความไม่เสมอภาคเท่าเทียมกันได้²²

บทสรุป

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ในประเด็นการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญานั้น หลักการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายส่วนใหญ่เป็นหลักการที่ถูกต้องเหมาะสมดีแล้ว แต่ในบางประเด็นก็อาจจะสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการขยายการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายให้ครอบคลุมถึงความเสียหายต่อทรัพย์สิน ในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สินจนถึงขนาดที่ทำให้ผู้เสียหายตกอยู่ในสภาพสิ้นไร้ปัจจัยในการช่วยเหลือตนเอง และการปรับแนวทางการใช้ดุลยพินิจของคณะอนุกรรมการค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในคดีอาญาประจำจังหวัดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อความเสมอภาคเท่าเทียมกันในระหว่างผู้เสียหายที่ยื่นคำขอรับค่าค่าตอบแทนด้วยกัน

²² นิถมน รัตนรัต. (2558). แนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากกรณีความรุนแรงทางการเมือง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมและมนุษยศาสตร์, 5 (2), 107-125.

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- [1] นภาพร สุทธิวงษ์. (2555). การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญา : ศึกษาผลกระทบต่อสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- [2] นิฎมน รัตนรัต. (2558). แนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากกรณีความรุนแรงทางการเมือง. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมและมนุษยศาสตร์, 5(2), 107-125.
- [3] ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2520). กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 9 (2). 105-124.
- [4] ผู้ว่าฯ นำแถลงสรุปเหตุการณ์โคราชตาย 30 ศพ เจ็บ 58 ราย กลับบ้าน 28 คน. (2563, 10 กุมภาพันธ์). ไทยรัฐออนไลน์, สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/northeast/1767715>
- [5] ยธ.อนุมัติจ่ายเยียวยาผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ยิง 27 ศพ. (2563, 10 กุมภาพันธ์). กรุงเทพธุรกิจ, สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/866346>
- [6] มาร์ค เจริญวงศ์. (2562, 28 กุมภาพันธ์). สารพันกฎหมายหมาย.ฐานเศรษฐกิจ, สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2563 , จาก <https://www.thansettakij.com/content/421661>
- [7] ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, และสุรวุฒิ รั้งไสย. (2561). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น. 21 (2), 30-45. สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2563 , จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/llsj/article/view/150752/110390>

ภาษาอังกฤษ

- [8] Claim compensation if you were the victim of violent crime. (2017, May 1).
Retrieved from <https://www.gov.uk/claim-compensation-criminal-injury/print>
- [9] John E.Conklin. (1981, July 13). **Criminology**. New York : Macmillan
Pubiishing Co,Inc..
- [10] National Association of Crime Victim Compensation Boards. Crime victim
compensation : An overview. (2018, April 1). Retrieved from [http://
www.nacvcb.org/index.asp?bid=14](http://www.nacvcb.org/index.asp?bid=14).
- [11] Stephen Schafer. (1960, June 9). **Restitution to Victims of Crime..**
London : Stevens&Sons.
- [12] Stephen Schafer. (1997, November 7). **Victimology : The Victim and
His Criminal**. Virginia:Reston Publishing Company Inc.

